

BASKETBOLUN EFSANELERİ

ÇAĞRI ÇOBANOĞLU

BASKETBOLUN TARİHİ

Basketbol ilk kez 21 Aralık 1891 yılında ABD'nin Springfield kentinde oynandı. Oyunun mucidi beden öğretmeni olan James Naismith. Naismith, öğrencilerine kış aylarında dışarıda spor yapmanın zorlaştığı dönemlerde kapalı bir salonda spor yaptırmak istiyordu. İlk basketbol maçında pota olarak çok ilginç bir eşya kullanıldı: şeftali sepeti! Basketbol, İngilizcede 'sepet topu' anlamına gelmektedir. Naismith bu sporu keşfettiğinde dünya genelinde bu kadar yaygınlaşacağını biliyor muydu acaba?

Futbol Topuyla Basket Oynadılar

Basketbol ilk oynanmaya başladığında futbol topu kullanıldı. Bugün kullanılan basketbol topları 1950'lere kadar bu oyunun bir parçası değildi. Zaman içinde oyuncuların ve seyircilerin oyunu daha iyi takip edebilmesi için daha büyük ve "portakal" rengiyle dikkat çeken basketbol topları kullanılmaya başlandı.

Sepet Yerine Pota Geldi

Basketbol ilk oynanırken şeftali sepetleri pota olarak kullanılıyordu. Sonraki yıllarda metal çemberler geldi. İlk resmi basketbol maçı 1892 yılında ABD'nin Albany kentinde

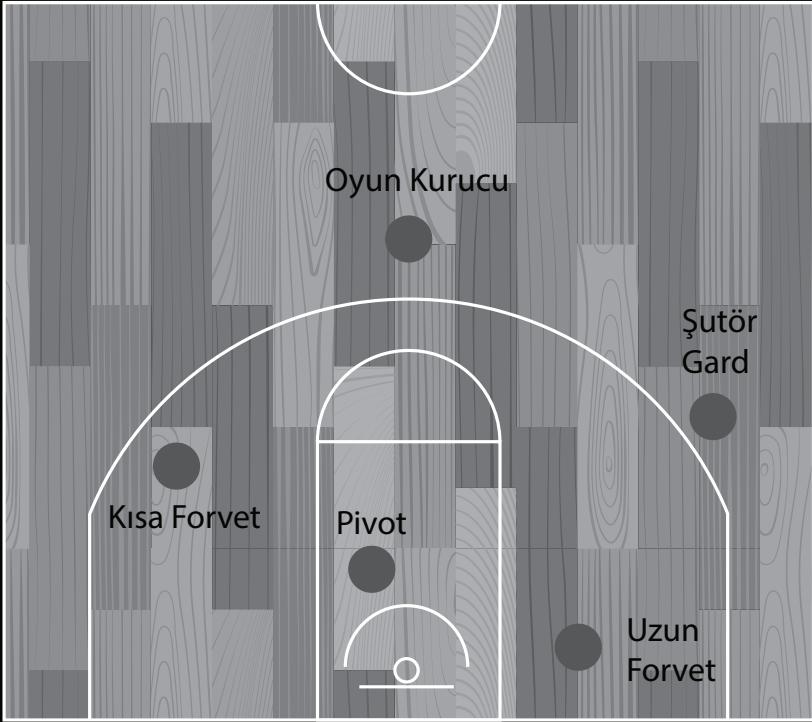
oylandı. Sizce maçın sonucu kaç kaçtır? Hayır yanıldınız. Ma sanki bir futbol karşılaşması gibi 1-0 bitti. O zamanlar her basket 1 sayı değerindeydi ve maçta sadece bir basket olmuştu. Bu ilk basketbol maçında bugünden farklı olarak takımlar sahadayken 5’er değil, 9’ar oyuncudan oluşuyordu. Toplam 18 oyuncu sahada yer almıştı. Ayrıca, topun atıldığı sepetin altı kapalı olduğu için topu sepetin içinden çıkarmak için uzun bir sopa kullanılıyordu. Daha sonra sepetlerin altı açılarak topun basket olduktan sonra tekrar sahaya dūřmesi sağlandı.

POTA KUTUSU

Basketbolun İsmi Nasıl Verildi?

Basketbolun mucidi James Naismith’ti ama oyuna adını veren Frank Mahan oldu. Frank Mahan, ilk resmî basketbol maçında oynayanlardan biriydi. Mahan, Naismith’e giderek bu yeni oyuna ne isim vermeyi dūřündüęünü sordu. James Naismith ise henüz bir isim bulmadığını söyledi. Mahan bunun üzerine oyuna “Naismith topu” diyelim önerisini sundu ancak James Naismith, böyle bir isim verilirse oyunun ilgi çekmeyeceğini söyledi. Bunun üzerine Mahan, ‘sepet topu’ anlamına gelen ‘basketbol’ ismini önerdi ve bu öneriyi James Naismith de kabul etti.

BASKETBOL POZİSYONLARI

Basketbol beş kişiyle oynanan bir oyundur ve bu oyunun beş ayrı mevkii vardır. Şimdi bunları detaylı bir şekilde inceleyelim:

Oyun Kurucu: Basketbol takımlarında topu rakip sahaya taşıyan ve hücumu yönlendiren oyuncuya point guard ya da başka bir deyişle playmaker (oyun kurucu) denir. Point guard pozisyonunun basketbol taktik tahtasındaki numarası 1'dir. Tabii bu basketbolcunun forma sırt numarası değil, sahadaki yerleşimin numarası! Playmakerlar, genellikle takımın en yüksek top tekniğine sahip oyuncular olur. Takım arkadaşlarına en iyi şekilde pas vermek için hızlı düşünüp hızlı hareket etmeleri gerekir. Çok uzun oyuncuların bu kadar hızlı hareket etmesi daha zor olduğu için oyun kurucular, diğer oyunculara göre daha kısa olabilir. Genelde takımın en kisası da onlar olur. Oyun kurucuların takım arkadaşlarına asist yapması kadar özellikle iyi üçlük atabilmeleri de önemlidir. Point guardlar maçın temposunu da ayarlar.

Şutör Guard: İsminden de anlaşılacağı üzere bu pozisyonu oynayan basketbolcuların iyi şutları olması gerekir. Takımların sayı yükünü çekerler. 'Skorer Guard' ismi de kullanılır. Taktiksel olarak 2 numara da denir. Şutör guardlar, basketbol sahasında üçlük çizgisinin gerisinde pozisyon alır ve bu nedenle üçlük atışlarındaki isabet oranları çok

önemlidir. Hızlı hareket etmeleri gerektiği için fizik olarak çok ağır olmamaları gerekir. Playmakerlar topu taşıyıp ellerinde nispeten daha uzun süre tutarken antrenörler, şutör guardlardan topla çok oyalanmadan atış yapmalarını ister. Üçlük atışlar kadar ikilik atışlarda da skorlar guardların başarılı olmaları beklenir.

Kısa Forvet: Playmaker'ın bir yanında şutör guard varken, diğer yanında ise kısa forvetler vardır. Kısa forvet pozisyonunda oynayan bir oyuncu, genellikle playmakerlara ve şutör guardlara göre daha uzun ve daha güçlü olur. Playmakerlar ve şutör guardlar potaya daha uzak konum alırken, kısa forvetlerin potaya doğru daha fazla hamle yapması beklenir. Taktik olarak 3 numara olarak adlandırılırlar.

Uzun Forvet: Adından da anlaşılacağı üzere pivotla birlikte takımın en uzun oyuncularını uzun forvetlerdir. Uzun forvetler savunmada pivotlara yardım ederken, hücumda da sayı atmaları beklenir. Bu açıdan pivotlara kıyasla top tekniklerinin daha iyi olması normaldir. Pivotlarla birlikte rakip oyuncularla en çok fiziksel mücadeleye giren oyuncular uzun forvetlerdir. Basketbol taktik masasında 4 numara olarak yerlerini alırlar.

Pivot: Basketbol takımlarının genelde en uzun oyuncularını pivotlardır. Pivotlar, savunmadayken pota altında rakibi

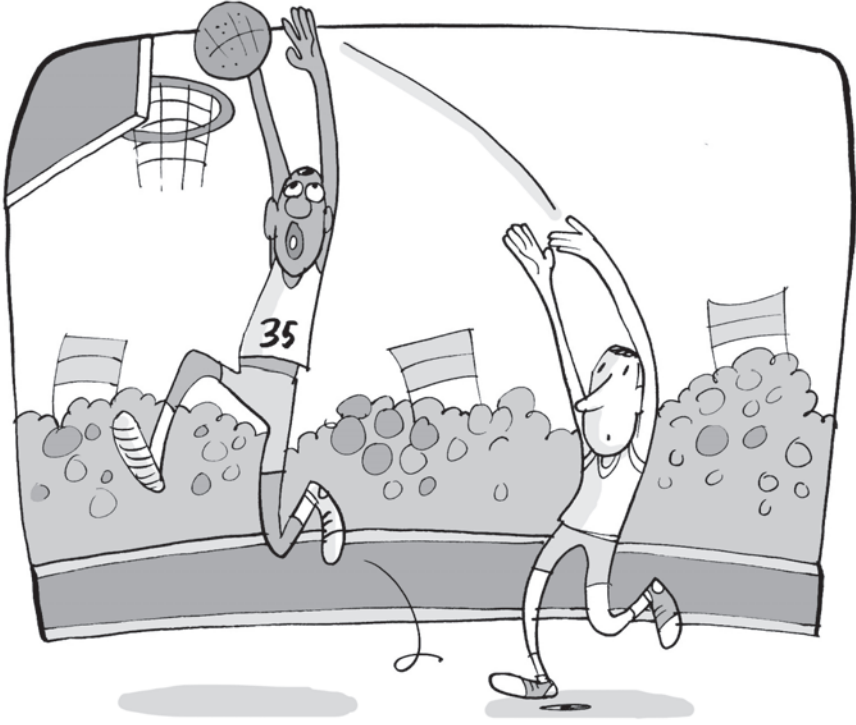
karşılar, hücumda ise bu kez tam tersi olarak pota altından sayılar bulmaya çalışır. Potaya en yakın ve en fazla fiziksel mücadele gerektiren pozisyon olduğu için pivotların hem uzun hem de iri yapılı olması önemlidir. Pivotların teknik kapasiteleri takımdaki diğer oyuncular kadar iyi olmayabilir. Pivotların sahadaki pozisyonu için 5 numara denir.

BASKETBOL TERİMLERİ

Basketbolu yeni takip etmeye başladıysanız birçok yeni kelime duyabilirsiniz. Şimdi basketbola özgü bazı terimleri açıklayalım ki duyduğunuzda şaşırmayın! Hatta belki arkadaşlarınıza maç izlerken bu kelimelerin anlamlarını açıklayıp hava bile atabilirsiniz.

Airball: Bir oyuncu topu potaya attığında top çembere ya da kare alana (panya) bile değmezse buna 'airball' denir. Bu bir oyuncu için şanssız bir durumdur.

Alley-oop: Oyunculardan biri diğerine havadan topu atar; diğeri ise zıplayıp topu havada yakalar yakalamaz potaya smaç basar. Buna 'alley-oop' denir. Bu hareketle sayı bulan takımın taraftarı bir anda coşar, basketbolun en renkli ve güzel hareketlerinden biridir.

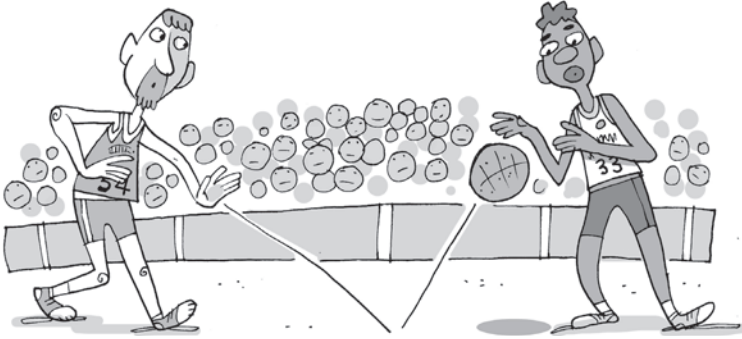

Asist: Sayıyla sonuçlanan her pas ‘asist’ olarak kayıtlara geçer. Basketbolda sayı atmak kadar asist yapmak da önemlidir. Özellikle point guard pozisyonundaki oyuncuların asist sayılarının yüksek olması beklenir.

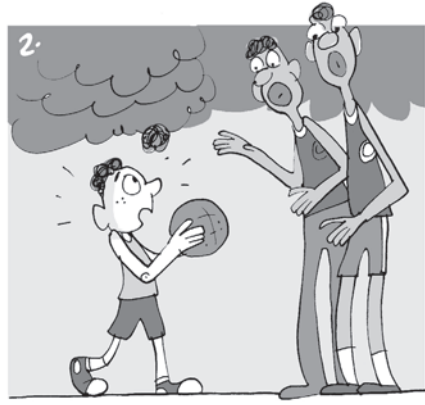
Bench: Basketbolda yedek oyuncuların oturduğu ve oyuna girmeyi beklediği yere “bench” denir. Basketbolda oyuncu değişikliği yapmanın sınırı yoktur. Bu sebeple benchteki oyuncular her an oyuna girmek üzere hazır hâlde olmalıdır.

Hiç süre almayan ya da çok az süre alan yedek oyunculara ise takıma fazla katkı yapmadıkları için ‘benchte havlu sallıyor’ denir. Havlu sallamanın anlamı ise oynayan oyuncular sayı attığında onlara destek göstermek için yedektekilerin yaptığı bir harekettir.

Bounce Pas: Topu yerden sektirerek atılan paslara denir. Pası atan kadar pası alan oyuncunun da buna hazır olması gerekir. Rakip savunmanın atılan pası kesmesini zorlaştırmak için hücum eden oyuncuların kullandığı bir pas çeşididir.

Pota Altını Karartmak: Pota altına giren rakip oyuncunun topu potaya atmasını önleyecek kadar yoğun bir savunma duvarı oluşturmaktır. Özellikle iki uzun oyuncu birden, rakibin önüne set çekerek en ufak boşluk vermez ve böylece pota altını karartmış olurlar. Nasıl ki güneş ışığının girmediği yerler karanlık oluyorsa aynı şekilde pota altında da güneş ışığı giremeyecek kadar yoğun bir savunma var demektir.

Buzzer: Basketbolda her takımın 24 saniye hücum süresi vardır. Bu süre dolduğunda salonda kornaya benzeyen bir ses duyulur. Bu ses, hücum süresinin sona erdiği anlamına gelir. Eğer takımınız hücum ederken bu sesi duyarsanız bu top kaybı demektir. Ama eğer rakip takım atak yaparken buzzer duyulursa bu size dünyanın en güzel korna sesi gibi gelir çünkü hücum hakkı sizin takımınıza geçmiştir.

Buzzer Beater: Basketbolda hücum süresi sona erse de eğer oyuncu topu elinden çıkarıp potaya doğru attıysa top havadayken süre bitse bile atış geçerli sayılır. İşte bu süre neredeyse bitecekken yapılan başarılı basket atışlarına buzzer beater denir. Bazı oyuncular özellikle bu son saniye topalarını çok iyi kullanıp sayı atmalarıyla ünlüdür.

Cross-over: Futbolda nasıl çalım atmak varsa cross-over'a da basketbolun çalım hareketi denebilir. Topu bir elinde sektirerek giderken bir anda diğer eline geçirip rakibini şaşırtarak geçme hareketine cross-over denir.

Turnike: Top süren basketbolcu topu elinde tutarak üçüncü adımda zıplamak üzere potaya doğru hücum eder. Buna turnikeye girmek denir. Eğer turnikeye giren oyuncu üçüncü adımı da yere basarsa **steps** olur. Top rakibe geçer.

Tuğla Atmak: Topu basket olamayacak kadar sert ve özensizce potaya doğru atıp topun sekmesine yol açan şuta tuğla atışı denir. Bu şekilde kötü şut atan oyunculara ‘taş elli’ lakabı takılır.

Hava Atışı: Basketbol maçları hakemin sahanın ortasında topu havaya atmasıyla başlar. Topu alan takım ilk hücumu yapar. Hava atışını kaybeden takım ise bir sonraki periyotta

ilk hücum hakkını alır. Böylece dört periyodun başlangıç hücumları iki takıma eşit olarak verilmiş olur.

Euro Step: Turnike sırasında oyuncular bazen rakibi şaşırtmak için ilk adımlarını attıkları yerin tersine ikinci adımlarını atar. Bu sayede rakibi geçip sayı atma şansı yakalamaya çalışırlar. Daha çok Avrupa basketbolunda görülen bir hareket olduğu için Euro Step adını almıştır.

Fast Break: Hızlı hücum demektir. Futboldaki kontra atak gibidir. Basketbolda fast break yapmanın avantajı, rakibi az kişiyle ya da tamamen savunmasız şekilde yakalamaktır. Fast breakleri iyi oynayan takımları durdurmak zordur ancak fast break yapmaya çalışırken topu rakibe ya da dışarı atmamak için çok dikkatli olmanız gerekir.